

РЕШЕНИЕ

№ 15

гр. София, 04.01.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 1-ВИ ГРАЖДАНСКИ, в публично заседание на осми декември през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Елизабет Петрова

Членове: Катерина Рачева
Мария Райкинска

като разгледа докладваното от Катерина Рачева Въззивно гражданско дело № 20221000503178 по описа за 2022 година

при участието на секретаря Нина Вьонг, за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е образувано по въззивна жалба от адв. С. Л., осъществяваща правна помощ на ищеца В. Н. Ц. и въззивна жалба на В. Н. Ц. лично срещу решение № 47 от 26.07.2022 г. на Окръжен съд Видин по гр.д. 510/2020 г., с което е отхвърлен искът с правно основание чл. 79, ал. 1 вр. чл. 240 ЗЗД за заплащане на сумата от 91217 лева, от които главница в размер на 58 100 лева и мораторна лихва в размер на 33 117 лева за периода от падежа 28.12.2015 г. до подаване на исковата молба – 30.10.2020 г.

Постъпил е отговор от адв. С. М. като пълномощник на ответника в първоинстанционното производство И. Г. М., с който жалбите се оспорват.

Във въззивната жалба на адв. Л. са изложени съображения, че решението е неправилно, немотивирано и постановено в нарушение на процесуалните правила и материалния закон. Заемно правоотношение между страните по силата на представения договор за заем от 30.12.2014 г. съществува и ответникът следва да бъде осъден да върне получената сума.

Във въззивната жалба на В. Ц. са изложените съображения, че документите му не са четени от съда, а заключенията си е направил на спекулативно и порочно мислене. Направено е искане за назначаване на „съдебна експертиза, която след сравнение на ДЗ от 30.12.20214 г. в протокол ГС 15/2016 г. на РП Видин стр. 2 най-долу с името и подписите на И. Г. М. до 2016 г., от другите договори в протокола и ДЗ от 2008 г. в папката в ВОС по дело 427/2016 по опис на ВОС да даде заключение дали подписа и името са извършени от И. Г. М.“, както и дали сравнителните образци от подпис са положени от И. М..

Въззивните жалби са подадени в срок и са допустими. С определението си по чл. 267 ГПК съдът е оставил искането, направено лично от В. Ц. без уважение по следните съображения. Отговорите на всички посочени въпроси не са необходими за изясняване

на спора. Следва да се съобрази и че на въпроса дали името е положено от И. М. първоначалната експертиза е дала заключение, че е положено от М.. Няма и формално основание за допускане на СГЕ, доколкото изготвената пред ОС Видин е приета без оспорване от представителите на страните, а В. Ц. не е заявил основателна причина за невявяването си по време на изслушването на вещото лице, като сам се е поставил в невъзможност да оспори навреме заключението.

В съдебно заседание страните и техните представители не излагат аргументи устно или писмено.

При извършената служебна проверка на основание чл.269 от ГПК, съдът намира, че обжалваният съдебен акт е постановен от законен състав на родово компетентния съд, в изискуемата от закона форма, по допустим иск, предявен от и срещу процесуално легитимирани страни, поради което е валиден и допустим.

Спорни пред въззивната инстанция са всички въпроси, спорни пред първата инстанция: сключен ли е договор за заем между страните по делото на 30.12.2014 г. и дължи ли ответникът сумата от 58100 лева и мораторна лихва от 33117 лева от падежа – 28.12.2015 г. до предявяване на иска – 30.10.2020 г. по такъв договор.

Ищецът В. Н. Ц. твърди, че сключил с ответника И. Г. М. договор за заем от 30.12.2014 г. и е предоставил 58100 лева на ответника. Падежът на заема бил 28.12.2015 г., но ответникът не върнал заемната сума на посочения падеж. Предявен е иск за осъждане на заетата сума от 58 100 лева, мораторна лихва от 33117 лева от падежа – 28.12.2015 г. до предявяване на иска – 30.10.2020 г. и законната лихва от подаване на исковата молба до окончателното издължаване.

В отговор на исковата молба ищецът твърди, че никога не е искал заем от ищеца и не е имал необходимост от заем. Сумата по договора не била предадена реално, а задължението било документално формирано с цел впоследствие да бъде претендирано плащане на сумата. Направено е и възражение за погасяване вземането по давност. Твърди се наличие на забава на кредитора, нищожност поради противоречие със закона и добрите нрави, поради липса на предмет и липса на съгласие. Представеният договор нямал правна стойност - не съдържа и съществени елементи на договор за заем. Липсвало изявление на заемополучателя лично, че е получил заемната сума и се задължава да я върне. Твърдял е, че след като ответникът отказал да подпомага ищеца финансово, ищецът представил изготвен от име на ответника договор напечатан на компютър, какъвто той не е писал, нито подписвал. Освен това ищецът заплашвал ответника със саморазправа, поради което било налице и основание за нищожност на сделката по чл. 30 ЗЗД. Ищецът започнал да създава неистински договори за заем и да подава искови молби срещу ответника, като настоящата била четвърта поред. Твърди, че представеният е неистински.

Предявеният иск, както е приел и ОС Видин, е с правно основание чл. 79 ал. 1 вр. чл. 240 ЗЗД и чл. 86 ЗЗД.

ОС Видин е събрал писмени доказателства, изслушал е заключения на техническа (компютърна) и на графологична експертиза, както и обяснения на ответника по чл. 176 ГПК.

Към исковата молба е представено копие от договор за заем, инкорпорирано в протокол за извършено графическо изследване по преписка 1786000-3197/2016 г. по описа на РУ на МВР Видин. Изслушаната съдебно-техническа експертиза установява, че в горния край на първата страница на текста е допълнително привнесен принтиран текст „Приложение-договор за заем от 30.12.2014 г. две страници“, а в долния край на страницата по средата, са принтирани числата „3-5“. В горния край над текста на втората страница, е допълнително привнесен набраният с помощта на компютър и

принтиран текст „ПРИЛОЖЕНИЕ - договор за заем от 30-12-2014 г. втора страница:”, а в долният край на същата втора страница, под последното изречение на договора - „ПРИЕМАМ ЗАДЪЛЖЕНИЯТА и УСЛОВИЯТА - Подпис на ЗАЕМАТЕЛЯ:..”, е приобщена чрез наслагване началната част на изготвената експертна справка № ГС - 15 / 09.05.2016 година. В долния край на страницата, върху текста на справката, е допълнително принтиран текст: ”ПРИЛОЖЕНИЕ - Протокол ГС 15 от Прокуратура за извършена графологична експертиза:” Вещото лице съобразно задачата на ищеца е направило сравнително изследване на първите страници на четири копия на договор за заем, намиращи се в преписките по гр.д.№ 103 от 2019 г. на ОС Видин, с приобщено гр.д. № 3151 от 2018 г., в нчхд № 336 от 2016г на РС-Видин, всички от 30.12.2014 г. С изключение на посочените привнасяния на допълнителен текст се установява, че съдържанието е едно и също; размерът на шрифта е еднакъв; използвани са два шрифта които са еднакви и в четирите документа; същият на отделни места е серифен, а на други - несерифен, от което може да се направи изводът, че четирите копия са от един документ.

В с.з. на 29.04.2022 г. е представен от ищеца и приет от съда оригинал на договор за заем от 30.12.2014 г. и същият се намира на л. 110 от първоинстанционната преписка. Вещото лице Лалков установява, че документът е изготвен с помощта на компютър чрез два вида шрифтове, форми и размер на същия, цифровите знаци „30.12.2014 г.”, буквените знаци „лв.” - изписани след сума „58100” и цифровите знаци „28.12.2015 г.”, са формирани чрез печатаща глава и с различен цвят на багрилото - съчетание между син и черен цвят, а използваните принтери са два: черно-бял лазерен и мастилено-струен матричен принтер.

Съдебно-графическата експертиза дава заключение, че ръкописният текст на първа страница (без този, положен на реда - „от ЗАЕМОДАТЕЛЯ”), с който са попълнени имена, адрес, ЕГН и телефон, е изписан от И. М.. Подписът, положен срещу полето ”подпис на ЗАЕМАТЕЛЯ” на последния ред на втората страница на документа не е изпълнен от И. М..

Въззивният съд кредитира изводите на експертизата, които намира за обосновани: вещото лице е използвало за сравнителен материал работното досие на ответника, заявлението му за издаване на документ за самоличност, както и свободни образци от подписи и ръкописен текст, изпълнени за целите на експертизата. Неоснователни са в тази връзка аргументите във въззивните жалби срещу изводите на вещото лице по СГЕ.

От значение за спора в случая са следните констатации, които въззивният съд прави въз основа на оригинала на л. 110. Представени са две страници, закрепени чрез телбод. Първата страница е озаглавена договор за заем (временна финансова помощ) и следват имена, адрес, ЕГН и телефон, изписани според заключението на СГЕ от И. М.. След ръкописния текст следват напечатани на принтер думите: днес: 30.12.2014 г., гр. Видин, взех заем: 58100 лв., за период до 28.12.2015 г. от заемотател – ръкописно изписано В. Н. Ц. и ЕГН, както и подпис. Следват задължение и условия за заемателя, в които в пет точки са уговорени условията на договора, включително и задължения за заемателя да обмисли избора си, да вземе и възможността да върне заема с цел да не увреди правата и качеството на живот на заемотателя. Следва текст, озаглавен в скоби „как заемотателя иска заемателя да изпълнява договора за заем“ (*запазен е оригиналният правопис – бележка на съда*). Документът завършва с извлечение от ЗЗД – чл. 20а, чл. 45, чл. 70, като последните два реда са ал. 2 на чл. 70 от ЗЗД. Втората страница, закрепена към описаната вече, която е 1/3 от лист формат А4, продължава с ал. 3 на чл. 70 от ЗЗД, чл. 71, чл. 78, чл. 240, чл. 241 и чл. 247 ЗЗД, като завършва с текста: „приемам задълженията и условията – подписа на заемателя“ и има подпис.

Съгласно заключението на неоспорената от страните съдебно-графологична експертиза

имената на И. Г. М. на първа страница горе са изписани от него, а подписът на втора страница не е положен от И. М..

Въз основа на заключението на СГЕ и СТЕ и на собствените си констатации във връзка с представените от ищеца две страници, съдът стига до следните правни изводи.

Договорът за заем е неформален, реален договор, при който едната страна – заемотел, предоставя на другата страна – заемател, определена сума пари или заместими вещи за временно ползване, която сума пари или вещи от същия вид, количество и качество заемателят се задължава да върне в уговорения срок. Ако срок на връщане не е уговорен, то приложима е диспозитивната норма на чл. 240, ал. 4 ЗЗД, според която в този случай заемателят дължи да върне сумата в едномесечен срок от поканата. Договорът се счита сключен не в момента на постигане на съгласие на страните по него, а с предаването на заемната сума. В тежест на ищеца, който се позовава на договор за заем, от какъвто извежда претенцията си за заплащане на дадената заемна сума е да докаже, че между него и ответника е постигнато съгласие за заема, заемната сума е предадена и е настъпил падежа на задължението за връщането ѝ.

Ответникът не се е съгласил с условията на договора, тъй като подписът срещу подпис на заемателя не е негов. На следващо място, няма доказателство, че двете страници са част от един и същ документ. Фактът, че и двете са представени от ищеца и са в негово държане, не доказва, че втората страница е продължение на именно тази първа страница, независимо, че цялата страница завършва с ал. 2 на чл. 70, а другата започва с ал. 3 на чл. 70 от ЗЗД. Видно от събраните доказателства и от изявленията на страните ищецът е предявил искове по няколко договора за заем срещу ответника и няма сигурност, че двете страници – едната цяла формат А4, а другата – 1/3 от този формат, са част от един и същ документ. Противно на доводите във въззивните жалби това обстоятелство има значение, тъй като от него съдът прави извод, че съществуват множество документи с подписи на ищеца или на ответника или и на двамата, като част от тях обективират изявления на страните.

Безспорно наличието на различни шрифтове в документа, разпечатването на различни принтери и всички несъответствия, констатирани в оригинала, не опорочават изявленията, обективирани в него, тъй като няма законово изискване шрифтовете в един документ да са еднакви, за да произведе действие. Основателни са доводите във въззивната жалба на адв. Л. в тази насока. Поради неформалния характер на договора за заем – той може да бъде сключен както в писмена, така и в устна форма и различните шрифтове нямат значение. Достатъчно е да се изследва дали сумата е предадена и дали има съгласие за връщането ѝ.

В с.з. от 22.06.2021 г. ищецът е задължен да представи доказателства за предаването на сумата. Трайна е практиката на съдилищата, че установяването на заемно правоотношение може да се осъществи не само с договор, но и с писмен документ – разписка, декларация, изходящ от длъжника, удостоверяващ получаването от него на заетата сума и задължението му да я върне. По материалноправния въпрос за правното значение на предаването на паричната сума като елемент от фактическия състав на договора за заем, е налице произнасяне в Решение № 379/2013 г. от 06.01.2014 г. по гр. д. № 171/2012 г. на ВКС, IV г.о. По повдигнатия въпрос Върховният касационен съд е приел, че договорът за заем е сключен, когато заемотелят предаде в собственост на заемателя пари или други заместими вещи, а заемателят се задължи да върне заетата сума или вещи от същия вид, количество и качество. Договорът е реален, защото единият елемент от фактическия му състав е предаването в собственост, а другият елемент – съгласието за връщане.

Ищецът твърди, че даването на сумата се доказва от представения от него документ – договор за заем, обсъден по-горе от съда. Не твърди да има други доказателства за

предаване на сумата. Съдът приема, че реалният елемент от фактическия състав на договора не е доказан по следните съображения.

От наличието на ръкописен текст в началото на страницата, която е цяла, изписан от ответника, не може да се направи извод, че той се е съгласил с условията, описани по-долу на същата страница – а именно получаването на сумата от 58 100 лева и задължението за връщането ѝ на 28.12.2015 г. Не може да се направи извод какви са изявленията, обективирани в документа, тъй като първата страница не носи подпис на заемателя, а само неговите имена в началото на страницата. Съдържанието на договора следва тези изписани ръчно имена, а не ги предхожда. На следващо място, според заключението на СТЕ части от съдържанието са отпечатани посредством различни принтери, от където може да се заключи, че са се появили на страницата по различно време. Ето защо, не е ясно какъв текст е присъствал на страницата към момента, когато И. М. е изписал имената си в нейното начало.

Поради липсата на подпис на която и да е от двете страници: като на първата страница, в която са посочени сума и падеж изобщо липсва подпис за заемателя, а на втората страница, съдържаща няколко текста от ЗЗД, подписът е с доказана неавтентичност, съдът не може да приеме, че документът обективира договор или разписка за получена сума.

Неоснователно е оплакването в жалбата, че ответникът не е оспорил договора като неавтентичен, тъй като в отговора на исковата молба е посочено, че в документа липсва негов подпис, че договорът е нищожен поради липса на съгласие, а към съда е отправено искане да приеме договора за „неистински и негодно доказателствено средство“. Сред многобройните аргументи в отговора на исковата молба, повечето от които без връзка със спорния предмет, това изявление е достатъчно да се приеме, че е оспорена автентичността на подписа на документа. Макар в нарушение на процесуалните правила първоинстанционният съд да не е открил производство по оспорване истинността (автентичността) на процесния договор за заем по реда на чл. 193 ГПК, въпреки че такова оспорване е направено с отговора на исковата молба, то от събраните доказателства се установява, че оспорването е успешно и договорът за заем следва да бъде признат за неавтентичен документ и изключен от доказателствата по делото. Следва да се посочи, че въззивният съд приема липсата на обективирано съгласие на ответника или изявление за получаване на сумата в заем не само заради извода на вещото лице, че подписът на страницата, представляваща отрязък от страница формат А4, не е на ответника, а заради липсата на подпис в първата страница, която иначе би могла да послужи като доказателство за предаване на сумата.

Доколкото липсват други доказателства, че между страните е постигнато съгласие за сключване на договор за заем със съдържанието, посочено от ищеца и че заемната сума от 58 100 лева действително е предадена на заемополучателя, то искът на заявеното основание договор за заем от 30.12.2014 г. е недоказан, поради което и неоснователен.

Поради този извод не следва да бъдат обсъждани възраженията на ответника, черпени от проверки на НАП, на КПКОНПИ и на Прокуратурата, както и за нищожност поради противоречие със закона, добрите нрави и поради заплашване. В този смисъл доводите във въззивната жалба на адв. Л. са основателни, но са без значение за изхода на спора.

Вмъкнатите във въззивната жалба, подадена лично от ищеца, части от договор, за които той твърди, че са част от договора за заем от 30.12.2014 г., представляващи таблица с падежи и вноски, не могат да бъдат приети за такива. Оригиналът вече е представен пред първата инстанция и няма ред, по който този оригинал да бъде допълнен със съдържание според вижданията на ищеца. Неоснователни са доводите във връзка с наличието на други копия на договора за заем по други граждански и

наказателни дела. Вещото лице по СТЕ е изследвало този въпрос и от неговото заключение може да се направи извод, че в различните преписки съществуват копия на договор за заем от 30.12.2014 г., като на някои копия има повече текст отколкото в оригинала. По настоящото дело значение за доказване на сключването на договор за заем за 58 100 лева е само приложеният оригинал, а от наличието на други копия в други преписки следва, че страните водят серия от дела, което и самите те в становищата си до съда признават.

По изложените съображения крайният извод на първата инстанция за недължимост на сумата от 58 100 лева от ответника на ищеца по договор за заем от 30.12.2014 г. и мораторна лихва ведно със законната лихва от 01.12.2016 г. до окончателното плащане съвпада с извода на настоящия състав и решението следва да бъде потвърдено.

Разноски пред настоящата инстанция не са искани от ответника по жалбата, поради което не следва да се присъждат.

Предвид горното, съдът

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение № 47 от 26.07.2022 г. на Окръжен съд Видин по гр.д. 510/2020 г.

РЕШЕНИЕТО може да се обжалва в едномесечен срок от връчването му на страните пред Върховния касационен съд по реда на чл.280 от ГПК

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____